

About the Statute of the Regional Museums in Bulgaria as Researching Institutions and the Staff Academy Development

Vidin Sukarev

Plovdiv Regional History Museum, Bulgaria

Plovdiv Agricultural University, Bulgaria

Abstract: *In this work are put the problems of the academy career in Bulgarian Regional museums, as well the researching status of this cultural institutions declared by the law. The results of poll, sent to all museums, are presented and commented, combined with data of other reliable sources. At the end are exposed common assessment and some recommendations.*

Keywords: *Regional Museums; Problems of Academy Development; Law of Cultural Heritage; Administrative Misunderstandings*

За статута на регионалните музеи в България като научно-изследователски институции и научното развитие на кадрите

Видин Сукарев

Регионален исторически музей – Пловдив, България

Аграрен университет – Пловдив, България

Резюме: *В тази работа се поставят проблемите на академично развитие в българските регионални музеи, както и изследователския статут на тези културни институции, обявен в закона. Представени са резултатите от анкета, изпратена до всички музеи, съчетани с данни от други надеждни източници. Накрая са направени обща оценка и препоръки.*

Ключови думи: *регионални музеи; проблеми на академичното развитие; Закон за културното наследство; административни недоразумения*

Въведение

Тази работа беше замислена, за да бъде представена на XV национална среща „Добри практики: Съвременни тенденции и проблеми в дейността на българските музеи и художествени галерии“, предвидена да се състои през ноември 2020 г. Идеята ми беше да направя критичен разбор на затрудненията в академичното развитие в българските регионални музеи, тъй като самият аз съм срещал тези пречки нееднократно и натрупаният опит си струва да бъде споделен. Заради критичното отношение бях почти убеден, че докладът ми няма да бъде включен в сборника, но се надявах поне на самия форум да привлече внимание

върху проблема. Заради ковид пандемията обаче срещата беше отложена и в крайна сметка така и не се състоя. Изпратих работата, без да имам големи очаквания, но за моя изненада беше одобрена, което ме накара да мисля, че най-накрая е настъпила положителна промяна в отношението на Министерството на културата към проблема. Получих рецензия с препоръки за дребни корекции, които изпълних. Отново за изненада обаче след отпечатването на сборника бях уведомен, че „в последния момент материалът ми е бил отхвърлен“ и за пореден път се убедих, че научното развитие в музеите не само че не е приоритет, а и системно се negliжира. Междувременно настанаха и други промени, които също заслужава да намерят място.

Регионалните музеи в България като научни звена се нуждаят от задълбочено проучване, което да обхване нормативна база, традиции, възможности и съответните положителни и отрицателни примери. В монографията на В. Бонева и Р. Русков този въпрос заема малко място (Boneva and Rusev, 2017). Констатациите на двамата автори звучат убедително, но не са придружени от достатъчно аргументи и имат нужда от конкретизиране. Вероятно поради това те не са произвели необходимото въздействие. Темата обикновено остава в сянката на другите дейности и проблеми в системата на културното наследство. Тук обект на разглеждане е научният статут на регионалните музеи, но резултатите и изводите са в голяма степен валидни и за всички останали. Проблемът няма как да бъде изчерпан с тази ограничена публикация; желанието е с нея да се постави началото на дебат, който да доведе до най-правилните и полезни решения за колегията.

Методология

Методите на изследване включват собствено проучване на музейните интернет страници и издания; нормативната уредба; списъците на Националния център за информация и документация (НАЦИД) и обработка на данни от анкета за научното развитие, изпратена до всички Регионални музеи в средата на юли 2020 г., на която голяма част от институциите отговориха. Не бяха малко и музеите, които не се отзоваха, но в сайтовете на повечето от тях се съдържат достатъчно данни. Информацията от Интернет невинаги е актуална, но и така събраният материал е достатъчно репрезентативен, за да се очертаят основните картина и тенденции.

Предистория, актуално положение, проблеми

Научното развитие в музеите се урежда от Закон за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), приет през 2010 г., в който доскоро думата музей не се споменаваше никъде. Той замени стария Закон за научните степени и научните звания (ЗНСНЗ) и внесе значителни промени в съществуващото дотогава положение. Както в миналото, така и сега в научно отношение музеите се ръководят от съответните институти на БАН (чл. 31, т. 3 от Закон за културното наследство (ЗКН). По силата на стария закон нормалната

практика за стартиране на научна кариера беше придобиването на званието научен сътрудник след обявен от музея конкурс, който се провежда в научния институт¹. Без защитаване на дисертация, въз основа на научни публикации и хабилитационен труд беше възможно да се стигне до звание старши научен сътрудник II степен в музей или научен институт и равнозначното доцент във висше учебно заведение². Законът от 2010 постанови като определяща стъпка за научно развитие образователната и научна степен „доктор“. Научните звания също претърпяха промяна. Понастоящем се наричат „академични длъжности“³, като всички производни от „научен сътрудник“ звания със съответните определения и номерация са заличени.

В същия смисъл и дух е съставената по силата на чл. 28, ал. 4 от ЗКН Наредба за реда за създаване на дейност на научни групи към музеите, изменена за последно през януари 2012 г. В нея се постановява, че членовете на групата трябва да притежават научна степен „доктор“ или „доктор на науките“, но ръководителят на звеното трябва да бъде хабилювано лице, т. е. заемаш академичната длъжност доцент или професор, а когато такъв липсва – главен асистент. От този текст автоматически следва изводът, че ако един музей не разполага със специалист на някоя от въпросните длъжности, но има такива с образователно-научна степен „доктор“ или научна степен „доктор на науките“, не може да се формира научна група. Защо притежаващ ОНС доктор не може да ръководи научна група, при положение че тази степен е основен критерий за заемане на академична длъжност, остава неясно. Главен асистент по силата на ЗРАСРБ се става с конкурс, обикновено формален, особено когато кандидатът е само един, но дори и при по-голям брой състезателният елемент е второстепенен, защото в крайна сметка решението се взема с избор.

Още по време на разработването на ЗРАСРБ беше видно, че една от целите е да се negliжира научната степен „доктор на науките“. В първоначалните варианти тя дори отсъстваше, по-късно остана заради застъпването на академичната общност, но с минимални правни последици по отношение на рангови и административни привилегии, неадекватни на положените приноси и труд. От съставената в същия дух Наредба за научните групи се формира хипотезата, че докторът на науките трябва да бъде ръководен от главен асистент в изследователската работа на музея, което е абсолютно противоречие с академичните традиции.

Принципно е много малка вероятността доктор на науките да не заема академична длъжност, но тя все пак съществува (има я и в музейната практика, макар в към момента в един регионален музей с много други хабилювани специалисти), а нормативната уредба следва да предвиди всички възможни случаи. Заключение е категорично отсега, а ще се допълни и на следващите редове:

¹ Article 29, paragraph 1 of ZNSNZ, repealed in 2010 and replaced by ZRASRB (in Bulgarian) // [Чл. 29, ал. 1 от ЗНЧЗ, отменен през 2010 г. и заменен със ЗРАСРБ].

² Article 12 of ZNSNZ (in Bulgarian) // [Чл. 12 от ЗНЧЗ].

³ Навсякъде тук под „академични длъжности“ се имат предвид „гл. асистент“, „доцент“ и „професор“, най-ниската по ранг академична длъжност – „асистент“ не е се разглежда.

Наредбата не съответства на възможностите и нуждите на регионалните музеи в частност и всички останали като цяло.

Утвърденият ред за обявяване на конкурси за академични длъжности за нуждите на музеите става по искане на администрацията на музея, но се организира и протича другаде. Това се извършва според чл. 15, ал. 1 от ЗРАСРБ „във висши училища и научни организации“, като очевидно под второто се имат предвид структурите на БАН. Така се явява противоречие с посочения по-горе чл. 31, т. 3 от ЗКН, според който научноизследователската дейност в музеите се ръководи от БАН. На практика от Национален археологически музей (НАИМ) при БАН и то не изцяло се ръководят единствено археологическите проучвания. В чл. 8, ал. 1, т. 5 от Наредбата за условията и реда за представяне на културните ценности специалистите от БАН са упоменати на първо място в рецензирането на тематико-експозиционните планове, но веднага след това са добавени и такива от други институти и учреждения. Едно от последните изменения в ЗРАСРБ допълни БАН като основно място за научно развитие в музейната система, но засега подзаконовата нормативна уредба остава неактуализирана. Това поражда проблеми, на които ще се обърне внимание по-долу.

При всички положения цялата конкурсна и процедурна дейност за придобиване на академична длъжност се намира извън административния обхват на музея, докато изследователската дейност на музейния служител е основно в неговата месторабота. Така научното израстване в музей зависи от външни институции, обстоятелства и фактори. Получава се своеобразен Параграф 22 – музеят в различни отношения е възпрепятстван в изграждането на необходимите собствени научни специалисти, а такива хора трудно могат да бъдат привлечени отвън, защото няма как да познават толкова добре музейните фондове и местната история, както ако са работили за придобиването на академичните си длъжности в него.

Дотук беше разгледано получаването на академична длъжност със съдействието на музейната институция. Има обаче немало случаи, при които тя се придобива от специалиста самостоятелно, покрай работа на втори трудов договор. Възможностите тук са две и се определят от последователността на заеманите длъжности – музеен работник да започне преподавателска работа и в системата на ВУЗ да придобие академична длъжност, или преподавател с академична длъжност да започне работа в музей. Познавам примери и от двата вида, но при тях статутът на академичната длъжност в музея е недобре изяснен. Нужен ли е конкурс при това положение? Според ал. 3 на чл. 15 от ЗРАСРБ преминаването от академична длъжност на същата академична длъжност в друго учреждение може да се извърши и без конкурс, но не става ясно дали това важи само при смяна на работното място, или и за случаите на външно съвместителство.

Получаването на научна степен – първо и задължително условие за принадлежност към музейната научната група, също зависи от други места. Съгласно принципите на централизация от времето на комунистическото

управление и първите години след него, музейните служители се обучаваха по аспирантските и впоследствие докторантски програми в институтите на БАН. С увеличаването на броя на висшите учебни заведения и тяхната самостоятелност от началото на новия век се забелязва ясна тенденция за промяна. Много музейни специалисти придобиха научни степени, звания, а впоследствие и академични длъжности не в системата на Академията, а в различни висши учебни заведения. Известна част от тях правят това самостоятелно, без да разчитат на институционални контакти между музея и съответната научна организация. Това е въпрос на личен избор, но вероятно и на невъзможност или нежелание на музейното ръководство да подкрепи по указания начин стремящ се към развитие в науката служител. При такова положение съществува сериозна опасност определената тема на изследване да се окаже странична за профила на музея. Знам това добре от собствен опит, защото моят случай е именно такъв.

Установена практика в музеите е да се пише дисертация на самостоятелна подготовка. Като правило тези дисертации са тясно свързани с изследователската работа в музея, но обикновено се разработват на по-сериозна възраст, когато естественият ход на времето редуцира периода на взаимна полза между учения и институцията.

Според член 24 от Закона за културното наследство музеят е културна и научна организация (курсив на автора). На практика обаче публикационната дейност и развитие в академичната йерархия на творческия музейен служител не намират място в нормативната база. Напълно естествено възниква въпросът не трябва ли в подзаконов акт да се разгледа точното място на музеите в науката и да се очертае ясно пътят за придобиването на съответните степени и академични длъжности на техните служители?

В регистъра за научната дейност в Република България, който Министерството на образованието и науката трябва да поддържа според чл. 76., ал. 1., т. 1. от Закон за насърчаване на научните изследвания, на 7 юли 2020 регионалните музеи бяха само 7, на 19 август 11, към 10 юни 2021 г. – 15, а към 9 януари 2022 – 19. Все още обаче в списъка не са включени много регионални музей. Очевидно е, че вписването зависи от всяка отделна институция и по този начин не изглежда задължително. Това се установява и от обстоятелството, че в списъка липсват и национални музей, както и много други научни учреждения. Нагледно доказателство за слаба заинтересованост към научната дейност в музеите или поне за нейното публично отразяване от ръководителите им, които би следвало да са наясно с действащата нормативна база, свързана с работата в техните институции.

На 3 септември 2020 г. в писмо от председателя на Управителния съвет на Сдружение „Български музей“ и директор на Регионален исторически музей – Пазарджик Борис Хаджийски до министъра на културата се настоява въпросът с научното развитие и статута на научните групи в музеите да намери място в новите изменения на ЗКН, защото с приемането на ЗРАСПБ научните групи в музеите губят статута си и не отговарят на изисквания на Национална агенция за оценяване и

акредитация⁴. Вероятно в резултата на това беше гласуван нов параграф 3б в Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ, според който академични длъжности може да се заемат и в научните групи на музеите, като процедурите се провеждат в съответните институти на БАН. Тази изключително положителна стъпка, обаче не разреши веднъж и завинаги затрудненията. Заради неадекватната подзаконова уредба и продължаващото подозрително отношение на различни ръководители на музеи към тази част от работата. През лятото – есента на 2020 г., когато беше писан първоначалният вариант на това изследване, действаше Класификатор на основните музейни длъжности и изискванията за тяхното заемане, утвърден от министъра на културата на 23 март 2016 г. В раздела му „Аналитични длъжности в научноизследователско звено“ продължаваха да фигурират позициите научен сътрудник (първа, втора, трета степен) и старши научен сътрудник (първа и втора степен), при това с образователна степен „магистър“. Това може да се определи най-малкото като анахронизъм: Всички тези звания са закрити със ЗРАСРБ още през 2010. Така този нормативен документ е незаконен още от създаването си⁵, но дълго време това не е направило особено впечатление нито в Министерството, нито в някой музей. На 3 август 2018 г. на страницата на МК е качен проект за нов Класификатор за обсъждане, което е планирано да продължи един месец. Той обаче бе приет едва на 25 март 2021 г. и вместо да разреши проблема го задълбочи. Изискването за академична длъжност вече става задължително и за членовете на научната група, като тя трябва да бъде придобита във висше училище (Scanned document, n. d.). На практика така се изключва БАН, която по силата на основния закон в сферата на културното наследство ръководи научноизследователската дейност. Другата възможност за членство в научната група обаче е притежавано научно звание по стария закон, включително това на научен сътрудник. Къде и каква е ролята на БАН в крайна сметка за научното развитие в музеите от тук нататък? От новия Класификатор не става ясно и дали членовете на научната група задължително трябва да съвместяват работата в музея с такава и във ВУЗ, или трябва да са работили там преди постъпването си в музея. Формулировката „заемана академична длъжност“ позволява и двете тълкувания. Иначе се улеснява признаването в музеите на академичните длъжности, придобити другаде. Например, аз от 2013 г. съм главен асистент във ВУЗ, но тази академична длъжност до лятото на 2021 г. не се зачиташе в музея, в който работя. Доколкото разбрах покрай попълването на анкетата, има и други подобни случаи. Изключването поради непонятни причини на научните групи и дори на БАН като места с академични длъжности в новия Класификатор се явява спирачка за научно развитие в музея, защото работодателят, от когото зависи иницирането на конкурс за академична длъжност може да се позове на това и отново всичко опира до него, въпреки че

⁴ Публикувано във фейсбук страницата на Сдружението. Писмото е с изходящ номер 14/3.09.2020 г. Благодаря на доц. Пело Михайлов от АУ - Пловдив, който ме уведоми за него.

⁵ Параграф 5, ал. 5 от ЗРАСРБ предвижда до четири години след влизането му в сила, притежаващите тези степени да запазят старите си възнаграждения и позиции, след което ако не са защитили дисертация, се преназначават на най-ниската академична длъжност без образователната и научна степен доктор – асистент. Това обаче означава 2014 г., а Класификаторът е утвърден две години по-късно.

административното ръководство е нещо много различно от научната дейност. В музея, в който работя се стигна до следния случай: Понеже във ВУЗ, където преподавам, не мога да се хабилирам в моето професионално направление 2.2. „История и археология“, а отдавна имам научна продукция, покриваща минималните национални изисквания за академичната длъжност доцент, помолих директора на музея да направи пред Института за исторически изследвания на БАН заявление да бъде обявен такъв конкурс за нуждите на научната група на музея, но той ми отговори, че такъв конкурс според него е незаконен именно заради липсата на такава академична длъжност в Класификатора. Не помогна нито позоваване на други нормативни текстове от по-висок ранг, нито обстоятелството, че междувременно няколко колеги от други регионални музеи се хабилитираха. Отгоре на това аз съм ръководителят на научната група в музея, в която единственият друг член е именно директорът.

От изложеното е видно, че научното развитие на специалистите в музеите се пренебрегва както на ниво централна власт и нормативна база, така и от немалка част от ръководствата на музеите. Потвърждава и се уплътнява заключението на В. Бонева и Р. Русев за „нефункционално очертаната правна рамка“, както и това че в академичното си развитие музейният изследовател е оставен в голяма степен сам на себе си (Boneva, Rusev, 2017: 96). Така от една страна, на теория и практика музеят изисква научни дейности от своите творчески служители, но от друга, вече само на практика, слабо съдейства за академичното им развитие, а на теория такава е и възможността да го прави. На това половинчато положение определено трябва да се сложи край! Научните степени и академичните длъжности са естествен атестат и стимул за увеличаване на капацитета от знания и умения на служителите в институцията като музейната.

Резултати

Анкетата беше попълнена от 15 регионални музеи от градовете: Варна, Видин, Добрич, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Русе, Силистра, Стара Загора, Търговище, Хасково. От останалите музеи не отговориха; от един получих отказ. Резултатите от анкетата и допълнителните проучвания, отразяващи положението към края на август 2020 г., са следните:

В Регионалните музеи (без природните науки), има 20 хабилитирани специалисти в 13 музея – 4 професори и 16 доценти, към които трябва да се добавят още двама, хабилитирали се след написване на първия вариант на това проучване. По научни специалности разпределението на хабилитираните лица е следното: История – 4; Археология – 10; Етнология – 4; Изкуствознание – 1; Науки за културата – 1.

Главните асистенти са 11 души в шест музея със следните научни специалности: История – 3; Археология – 6; Етнология – 1; Културология – 1.

Специалистите с научни степени, но без академични длъжности са както следва: „Доктор на науките“ – 1 (Археология); ОНС „доктор“ – 44 души в 17 музея, като по специалности са разпределени така: История – 21; Археология – 12; Етнология – 4; Изкуствознание – 3, Културология – 2; Литература – 1.

Академичните длъжности са придобивани на различни места. Тези по археология и етнология са предимно в НАИМ и Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей (ИЕФЕМ) при БАН, но има и такива в Университет по библиотекознание и информационни технологии, Русенския и Шуменския университети. При историците разнообразието се увеличава с още три институции – Софийски университет, Институт за исторически изследвания, Институт по балканистика с Център по тракология. Още повече нараства вариативността на институциите, в които са придобити научните степени – към вече споменатите се добавят Великотърновски университет, Югозападен университет, Университет за национално и световно стопанство и Нов български университет.

Установеният брой от 12 докторанти вероятно е твърде далеч от изчерпателния, тъй като той може да се получи само от самите музеи. Попълнените анкетата дават информация за следните: РИМ – Добрич – 1 докторант в ШУ, Археология (праистория); РИМ – Монтана – 1 докторант в НБУ (непосочена специалност); РИМ – Варна има двама докторанти – 1 в ШУ – Най-нова история и 1 във ВТУ – Етнология; РИМ – Русе, двама докторанти – 1 с Археология в СУ и 1 с Биология в ПУ; РИМ – Хасково с двама докторанти по Археология – 1 в НАИМ и 1 в ЮЗУ; РИМ – Плевен с 1 докторант по Археология във великотърновския филиал на НАИМ; РИМ – Пловдив – трима докторанти в ЮЗУ – 2 със специалност Балканистика и 1 Нова история. Със сигурност знам, че РИМ – Велико Търново също има докторанти, но не успях да установя колко, редно е да се очаква да имат и други музеи.

Посоченият тук брой академични длъжности вероятно също не е съвсем точен, макар и в далеч по-малка степен. Не винаги информацията от анкетите и сайтовете съответства на тази в НАЦИД. В някои случаи музеите посочват свои служители като заемачи академична длъжност, което не се потвърждава от единната база данни, но причините за разминаването остават неясни. Не всичко в списъците на НАЦИД е пълно и актуално – установих колеги, които със сигурност заемат академични длъжности, че са посочени там само с научните им степени. При обработката на анкетите е възможно някои докторски степени на колеги на академични длъжности да са отчетени при тези само с научна степен. Вероятността е малка, навсякъде са правени проверки, но все пак съществува заради факта, че за да не се изнасят тук лични данни без съгласието на колегите, анкетата е анонимна.

От попълнената анкета и информацията в интернет сайтовете на българските регионални музеи информация може да се заключи, че хабилитираните лица в тях са много по-малко от общия брой на музеите. В повечето от тях доценти и професори изобщо липсват. Още повече са тези, в които липсва главен асистент; има музеи и без доктори. Общо за музеите по-големият брой на хабилитираните

спрямо нехабилитираните напълно отговаря на съотношението и в повечето научни институции – ВУЗ и БАН. Голямата част от хабилитираните колеги са с научни профили археология или етнология; работещите в историческите отдели се броят на пръстите на една ръка. Доста по-добро е положението с кадрите с докторска степен, при които през последните години се забелязва нарастване на броя, вероятно във връзка с облекчаването на процедурата след приемането на ЗРАСРБ.

Не може да не направи впечатление значителното по-големият брой на археолозите сред хабилитираните специалисти и въобще сред заемащите академични длъжности. Обяснението със сигурност има връзка с методологията и спецификите на археологическите изследвания, теренната и практическа работа, създаващи тясна специализация и поощряващи публикационната дейност. Не може обаче да не се отчита и обстоятелството, че именно археолозите като хабилитирани специалисти са единствените посочени в ЗКН с определени правомощия (чл. 149, ал. 2; чл. 150, т. 5).

Съотношението академични длъжности – кадри само с научна степен при археолозите е 16 към 13, докато при историците е 7 към 21. То свидетелства ясно, че след придобиването на научната степен по-нататъшно развитие при историците се затруднява. По този показател етнологите са по-близо до археолозите – 5 към 4. Това показва, че и при тях пътят за придобиване на академични длъжности в музеите е по-добре развит, отколкото при историците, заради наличието на съответните институти с музеи при БАН – Археологически и Етнографски. Прави впечатление, че етнологите в регионални музеи с научни степени и академични длъжности са най-малко на брой, но това кореспондира и с общото им количество. Очевидно е, че историците са в най-неизгодна позиция за академично израстване в регионалните (иначе в повечето случаи) исторически музеи.

Значителна част от професорите и доцентите са се хабилитирали в музейната институция след като са станали нейни директори. От това не следва автоматично, че работодателят използва музейните ресурси приоритетно за собствено научно развитие, но такава опасност има и за съжаление се среща в практиката. Основните индикации са следните: 1. Ако в продължение на години сред музейните специалисти няма други служители на академични длъжности освен директора; 2. Ако има такива в заварено положение, но при този директор те не израстват в степени и длъжности; 3. Най-публичната – ако музеят издава монографии само на директора.

Заклучение

Научното развитие е свързано преди всичко с писането и публикуването на изследвания. Никой не може, а и не трябва да заставя никого да се занимава с това, особено когато то не е изрично вменено в служебните му задължения. Вероятно такава е и философията на създадената нормативна база по отношение на музеите. Там, където научното израстване се свързва пряко със служебните задължения –

ВУЗ и институтите на БАН, положението е различно. В такива институции през последните години публикационната дейност все повече се насочва към базите данни с реферирани и индексирани издания на Scopus и Web of Science. Покрай това българската историческа наука и хуманитаристиката като цяло попадна в неизгодното положение да разполага със съвсем малко издания от този кръг. Настоящата нормативна уредба дава възможност да се публикува и в изданията, вписани в Националния референтен списък на НАЦИД, които са многобройни и в тях публикуването става относително по-бързо и лесно. Всички научни издания на регионални музеи принадлежат към този кръг. Но тъй като критериите постоянно се повишават, строго препоръчително е музеите също да полагат усилия в тази насока. Засега съществуващото положение е такова, че в престижни в национално, а и в международно отношение списания като „Исторически преглед“, „Епохи“, „Пловдивски исторически форум“, „Историческо бъдеще“, „Известия на държавните архиви“, Годишниците на Историческия факултет на Софийския университет и др. една публикация има абсолютно същата тежест, както в музейните списания и сборници. Те се точкуват три пъти по-ниско, отколкото изданията в световните бази данни, но все пак носят активи, въпреки че това положение не винаги е особено справедливо.

Научното развитие е нещо, в което си струва да се инвестира. Привличането на амбициозни и качествени млади специалисти представлява инвестиция в бъдещето и определено това е най-добрият начин да се намерят такива хора. Както е посочено в заключението на писмото до министъра на културата, понастоящем те предпочитат академичните и университетски структури или учителското поприще „където заплатите са по-добри“. Фондовете и всички типично музейни дейности предлагат богата възможност за научна работа. Освен теми от градската и регионалната история значителен потенциал се съдържа в музейната педагогика и изобщо в музеологията. Стратегически погледнато, дори тази област е перспективна, защото освен че е свързана изцяло с работата, не стои проблемът с това че фондовете на музея са твърде многообразни, от една и недостатъчно пълни, от друга страна.

Наличието на научни кадри повдига престижа на музея в очите на обществеността и нивото на работата в него, а в личен план това води до по-високо самочувствие и нови възможности.

Собственото периодично издание е от първостепенна важност за научния живот в музея, така че редно е да се помисли за повишаване на критериите за оформление и цитиране, според най-новите изисквания. Да се въведе транслитерация на латиница или превод на английски език на посочените в научния апарат публикувани заглавия, да се прилага резюме на английски и/или друг чужд език и ключови думи. Значителната научна общност в регионалните музеи е предпоставка да се помисли за общо периодично издание, под ръководството на Министерството на културата, Сдружението или друга структура, с перспектива да бъде включено в световните бази данни.

Редно би било да се лобира от страна на музейната гилдия за добавяне на нова графа в минималните национални изисквания за научно развитие, която да отчита точкуване и при изготвяне на тематико-експозиционен план. Това е сериозен научноизследователски труд и неслучайно подлежи на рецензия. Друг вариант, който не налага промяна в съществуващата нормативна уредба, е намиране на начин за публикуването на тематико-експозиционните планове. Всеки регионален музей има ресурсите да го направи. Важна част от музейната изследователска и издателска дейност са различни енциклопедии и справочници, които с научна редакция или рецензия биха могли да придобият атрибутите на научни публикации, но според сега действащата нормативна база не се зачитат за такива. В правилника за приложение на ЗРАСРБ точки носи единствено съставителството на речници за научната специалност 2.1. Филология. Редно е това да се промени.

Без да се прави класация, при прегледа на анкети и други източници на информация се откриха музеите във Варна, Велико Търново, Кюстендил, Русе Силистра. Общата констатация обаче навсякъде е благоприятна – регионалните музеи предлагат добри възможности за научноизследователска работа и негативите, които трябва да бъдат преодолени са предимно във връзка с неясната и противоречива нормативна база.

Трябва да се положат последователни усилия музеят да подкрепя с целия си престиж и възможности като институция научното израстване на своите кадри. За тази цел е необходимо да се потърси съдействие на централните изпълнителна и законодателна власти. От съществена важност е поддържането на официално ниво на по-тесни и последователни контакти с институтите на БАН по профила на музея, както и с университетите, в които се преподават съответните специалности в бакалавърски, магистърски и докторантски програми. На ниво община също могат да се разрешат много проблеми, свързани с научното развитие, защото това е институцията, която може да отпусне необходимите щатни бройки или да ги преобразува и изобщо в основата си отговаря за финансирането на музея. Също така от компетенцията на общинските съвети е да се приемат правилници за дейностите на регионалните музеи⁶, в които е препоръчително да залегне въпросът с научните дейности и развитието на кадрите.

Литература

Boneva, V., Rusev. R (2017). Regionalnite muzei v kulturnata infrastruktura na Bulgariya (in Bulgarian). Yordan Zhelev ed. „Za bukвите – O pismenehy“, . Sofia, Bulgaria. ISBN- 978-619-185-288-8

Scanned document (n. d.).
https://mc.government.bg/files/1253_klasifikator%20new%20313.pdf (viewed at
27.02.2022), p. 3.

⁶ Article 29, paragraph 1, item 3. of the Civil Code (in Bulgarian) // [Чл. 29, ал. 1, т. 3. от ЗКН].

Видин Стоянов Сукарев

Регионален исторически музей – Пловдив,
Пловдив, 4000, Площад „Съединение“, № 1, България

Аграрен Университет – Пловдив,
Пловдив 4000, бул. „Менделеев“, № 12, България

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9700-8049>

vsukarev@gmail.com

AUTHOR'S DATA WERE PUBLISHED ACCORDING GDPR RULES AND
PUBLICATION ETHICS OF THE JOURNAL (<http://www.math.bas.bg/vt/kin/>)

Received: *27 February 2022*

Accepted: *28 June 2022*

Published: *30 June 2022*

DOI: www.doi.org/10.55630/KINJ.2022.080111

KIN Journal, 2022, Volume 08, Issue 1

Science Series Cultural and Historical Heritage: Preservation, Presentation, Digitalization

Научна поредица Културно-историческо наследство: опазване, представяне, дигитализация

Научная серия Культурное и историческое наследие: сохранение, презентация, оцифровка

Editors Редактори/съставители

Prof. PhD. Petko St. Petkov

проф. д-р Петко Ст. Петков

Prof. PhD. Galina Bogdanova

проф. д-р Галина Богданова

Copy editors Технически редактори

Assist. prof. PhD. Nikolay Noev

гл. ас. д-р Николай Ноев

Assist. prof. PhD. Kalina Sotirova-Valkova

ас. д-р Калина Сотирова-Вълкова

Paskal Piperkov

Паскал Пиперков

© Editors, Authors of Papers, 2022

© Редколегия, Авторски колектив, 2022

Published by Издание на

Institute of Mathematics and Informatics

Институт по математика и

at the Bulgarian Academy of Sciences,

информатика при Българска академия на

Sofia, Bulgaria

науките, София, България

<http://www.math.bas.bg/vt/kin/>

ISSN: 2367-8038